

บทที่ 1

บุหรี : การเบียดขับสู่ภาวะต้องห้าม

ความนำ

ปัจจุบันบุหรีถูกมองว่าเป็นภัยต่อชีวิต เป็นพิษต่อสังคม บุหรีถูกตีตราว่าเป็นยาเสพติด เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งผิดหรือต้องห้ามทางสังคม บุหรีคือบทเริ่มต้น คือสะพานที่เชื่อมสู่ความชั่วร้ายอื่น บุหรีเป็นอันตรายกับสุขภาพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความหมายของบุหรีนั้นอยู่ในเชิงลบแทบทั้งสิ้น บุหรีจึงถูกนิยามให้เป็น pollutant กีดกัน และต้องห้าม แต่ในเมื่อการสูบบุหรีเป็นสิ่งไม่ดี ประเด็นคำถามสำคัญคือ ทำไมคนจำนวนมากจึงยังทดลองสูบ สืบทอด และเผยแพร่ลัทธินี้ต่อไปนานนับนาน ทำไมคนทั่วโลกนับล้านในทุกๆวันเวลา จึงจุดมวนไฟนี้ขึ้นสูบควัน แต่ละเคสเสียวินาที มวนต่อมวน ไฟต่อไฟ และมือต่อมือ ที่ควันบุหรีถูกส่งผ่านความอบอวลแก่กัน ทุกคนซึ่งต้องมนต์ควัน รับรู้ สัมผัส และตระหนักในพิษภัยของบุหรีเสมอ จากกลิ่นรสอันแสนแย้ จากควันอันร้อนร้าย ซึ่งฟุ้งกระจาย ซึมแทรกและซบผ่านสู่ทุกอณูเนื้อของร่างกาย มวลอันมีรูปแต่ไร้ทรง กัดกร่อน ทำร้าย ทำลาย ผู้ที่ลิ้มลองมันอย่างซึ่งหน้า ใครก็ตามซึ่งเสพมันต่างตระหนักถึงในโรคภัยและความเจ็บป่วยซึ่งแฝงเร้นอยู่ หนักที่ไฟจุดขึ้น ความล่องลอยอันเจียบจันถูกขับเน้นให้เด่นชัดถึงอันตรายในทุกชั่วขณะจิตที่ควันบุหรีพ่นผ่าน ก้นยาที่สุดปลายคือความตายอันผ่องสง ผู้คนรู้ดีถึงโรคภัยและอันตรายของบุหรี แต่ความชั่วร้ายนี้ไม่ได้ทำให้ทุกคนเลิกเสพมัน สิ่งใดหรือที่เราได้รับจากพฤติกรรมซึ่งมีรสชาติอันเลวร้าย และเปี่ยมด้วยความเจ็บป่วย ความน่าหลงใหลอันใดหรือที่ทำให้คนจำนวนมากติดบุหรีจนเป็นนิสัย เล่ห์มนต์หรือกลไกอันแนบที่สะกดคนอีกจำนวนมากให้เลิกบุหรีไม่ได้ แม้พยายามจนสุดลำของเรี่ยวแรงยังต้องกลับมาอบน้อมได้อ่านาจมัน มายาใดเล่าที่ลวงหลอกผู้คนอีกไม่รู้จำนวนนับให้ทดลองสูบ สืบทอด และเผยแพร่ลัทธินี้ต่อไปอีกนานนับนาน คำถามสำคัญคือ ท่ามกลางทัศนคติที่สังคมมีต่อบุหรี ความหมายของการเป็นสิ่งต้องห้ามและควบคุม ทำไมบุหรีถึงยังคงอยู่อย่างเข้มขัน บุหรีมีความหมายลึกซึ้งอะไรแฝงอยู่ สิ่งใดเล่าที่ซ่อนอยู่ในตัวตนของบุหรี บุหรีเป็นสัญลักษณ์ที่มีค่าความหมายใดในทางสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันกันแน่ บุหรีสร้าง identity ใดให้กับผู้เลือกบริโภคมัน การค้นหาความหมายและเงื่อนไขแห่งความพึงพอใจ เสน่ห์และการดำรงอยู่ของบุหรีที่ถูกผลัดเป็นผู้ร้ายของสังคมจึงไม่เพียงน่าสงสัย แต่ควรสนใจเป็นที่ยิ่ง

อีกประเด็นสนใจหนึ่งก็คือ การถอยย้อนกลับไปว่าทำไมความหมายของบุหรีจึงเปลี่ยนแปลงและถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามอย่างในปัจจุบัน ทั้งที่สังคมไทยในอดีต สมัยอยุธยา-รัตนโกสินทร์ตอนต้น บุหรีเคยดำรงความหมายสำคัญในพิธีกรรม ความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่พิเศษทางสังคม มักพบเสมอในเครื่องใช้ของศักดิ์ดินา บุหรีเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ และผูกพันอยู่ในชุมชน

ชั้นสูงซึ่งเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม ต่อมาในสมัยรัชกาลที่5-ประมาณพ.ศ.2500 บุหรี่กลายเป็นสิ่งแสดงรสนิยมทางสังคม เป็นความหรูหรา ทันสมัย การมีเกียรติ การเป็นอารยะแบบตะวันตก ความเท่ บุหรี่เป็นสัญลักษณ์ที่ดี มีความหมายเป็นพระเอกทางสังคม แต่จับพลันเกิดความพลิกผัน บุหรี่กลับกลายเป็นความหมายมาสู่ด้านตรงข้าม บุหรี่กลายเป็นตัวร้าย จากชาวเป็นดำ ดีเป็นเลว พระเอกเป็นผู้น่ารังเกียจ อย่างไรก็ตาม การก่อตัวของความคิดและทัศนคติใหม่ที่เปลี่ยนแปลงทำให้บุหรี่กลายเป็นภาวะต้องห้ามทางสังคม เงื่อนไขใดที่ทำให้บุหรี่สูญเสียสัญลักษณ์และฐานะจากสิ่งที่ดีมาเป็นอันตราย การเปลี่ยนผ่านความหมายของบุหรี่แบบกลับหัว สะท้อนถึงจุดเปลี่ยนทางความคิดหรือทัศนคติของสังคมอย่างไรได้บ้าง มีบริบทปัจจัยสำคัญทางสังคมอะไรที่ทำให้ความหมายของบุหรี่เปลี่ยนแปลงก้าวข้ามจากพระเอกตกขอบจนเป็นผู้ร้าย การวิเคราะห์จุดหักเหและกลับหัวความหมายของบุหรือน่าจะบ่งชี้ถึงการกระเพื่อมบางอย่างทางสังคม จุดหัวเลี้ยวหัวต่อนี้สะท้อนลึกว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงบางอย่างกับผู้คนและกระแสในสังคม การเปลี่ยนผ่านความหมายของบุหรี่บอกเล่าหรือทิ้งร่องรอยไว้ว่า อุดมการณ์ ผลึกความคิด กรอบระเบียบ ศีลธรรม ค่าความหมายชุดหนึ่งของสังคม ได้เกิดการเลื่อนไหลและเปลี่ยนผ่านเช่นกัน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นการพลิกผันของ ideology ที่สำคัญทางสังคม การเพ่งมอง ขบคิด และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาดังกล่าวโดยผ่านการเปลี่ยนผ่านความหมายของบุหรี่ จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสังคมวัฒนธรรมในห้วงเวลาสำคัญหนึ่งซึ่งได้ถูกละเลยหรือมองผ่านไปตลอดเวลา การถามกลับว่าทำไมความหมายของบุหรี่จึงเปลี่ยนแปลงและถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามอย่างไรในปัจจุบัน จึงเป็นอีกด้านมุมที่น่าสนใจ เป็นคำถามสำคัญและแหลมคมยิ่งในการนำเราย้อนลึกไปสู่การศึกษาความหมายของบุหรี่ซึ่งเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหล และเชื่อมโยงสู่ความเป็นไปทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งนับเป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจขบคิดในทางมานุษยวิทยา

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายของบุหรี่ในทางมานุษยวิทยา เพื่อเสนอแง่มุมความคิดที่แตกต่างไปในการศึกษาความเป็นบุหรี่ ว่านอกจากทัศนคติเชิงลบด้านเดียวที่มีต่อบุหรี่แล้ว การเสพใช้บุหรี่ยังมีคุณค่าความหมายอื่นทางวัฒนธรรมอีกด้วย เช่น บุหรี่ถูกใช้ในการสร้างแสดงidentityบางอย่างทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากบุหรี่มีลักษณะที่เป็นภาวะชายขอบ ซึ่งบ่งถึงความเสี่ยง อันตราย และอำนาจ (ทฤษฎี Mary Douglas) บุหรี่จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของสถานภาพทางสังคม (social status) อำนาจ และความศักดิ์สิทธิ์ บุหรี่ยังใช้แสดงอัตลักษณ์ (identity) ที่ดีของวัยรุ่น เพราะมีลักษณะเปลี่ยนผ่าน แสดงความหมายในการTransformation หรือ Anti-Structure (ทฤษฎี Victor Turner) บุหรี่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็น Male identity แสดงการถือครองอำนาจของผู้ชาย (ทฤษฎี Sigmund Freud) ฯ

2. ค้นคว้าค้นกำเนิด ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับบุหรื ทั้งที่ปรากฏในเชิงความเชื่อ ตำนาน พิธีกรรม ของสังคมต่างๆ รวมถึงบุหรืกับความเป็น Social Status ในห้วงพื้นที่และจังหวะเวลาทาง ประวัติศาสตร์ของสังคมไทย เพื่อศึกษาวัฒนธรรมบุหรืในความหมายที่หลากหลายไปจากวัฒนธรรม การสูบบุหรืในสังคมปัจจุบัน

3. อธิบายและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้บุหรืสูญเสียสัญลักษณ์และฐานะ จากสิ่งที่ ตีมาเป็นอันตราย อะไรคือจุดเปลี่ยนผ่านแตกหักสำคัญที่ทำให้ความหมายของบุหรืพลิกกลับจาก พระเอกไปสู่ความเป็นผู้ร้าย และถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามในสังคมปัจจุบัน โดยมองผ่าน

-สภาวะและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

-การถอดรื้อมายาคติที่มีต่อบุหรืให้เปลี่ยนแปลงไป

-Formations of Identity (การเสพ"สัญลักษณ์" และกระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป)

-การที่สัญลักษณ์อื่นๆเข้ามามีความหมายในการสร้างเติมidentityแทนที่พลังความหมายของ บุหรืที่เสื่อมถอยลง

4. ขบถล้นความคิด ว่าทั้งที่การสูบบุหรืถูกต้องห้ามจากพื้นที่ทางสังคมเข้มข้นขึ้น แต่ทำไม บุหรืจึงดำรงคงอยู่ในวัฒนธรรมมนุษย์อย่างหยิ่งรากรแน่นเหนียว บุหรืน่าจะปรับตัวยืดหยุ่นจน สามารถรองรับความหมายบางประการทางสังคมได้อย่างทรงพลัง โดยมองประเด็นสำคัญผ่าน สัญลักษณ์ของบุหรืที่ยังใช้สร้างแสดงอัตลักษณ์ (identity) บางอย่าง หรือการตักเติมพื้นที่และเวลา ให้กับผู้คนในสังคมปัจจุบัน ในสัดส่วนความหมายใดได้บ้าง

ข้อมูลและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานเขียนเรื่องบุหรืที่ผ่านมา เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม โดยสรุปส่วนใหญ่สามารถมองภาพความสนใจเรื่องบุหรืแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. งานเชิงเกียรติประวัติศาสตร์ เป็นความรู้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบุหรืในอดีต ประวัติ ความเป็นมา ความนิยมในการสูบบุหรื การสะสมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับบุหรื คล้ายเป็นไปในลักษณะ หวนคิดถึงอดีต (nostalgia) หรือเรื่องราวที่จางหายไปจากความรู้ของคนในปัจจุบัน ภาพความ หมายของบุหรืในงานค้นคว้าเหล่านี้ บุหรืยังคงความหมายที่ดี ใช้แสดงอำนาจ สถานภาพทางชน ชั้น ใช้เป็น gift ในการต้อนรับแขก แสดงความหรูหรา ทนสมัย อารยะ มีเกียรติทางสังคม กระทั่ง หมายถึงความเท่ โก้ โฉบเฉี่ยว สมชาย เป็นสิ่งที่ต้องทดลอง ในห้วงเวลาหนึ่งทางประวัติศาสตร์ และระลึกถึงความหลังเหล่านี้ราวกับภาพความฝันอันงดงาม ซึ่งแยกขาดจากความหมายของบุหรื ที่ต้องห้ามและเป็นอันตรายอย่างในปัจจุบัน

งานของสง่า กาญจนาคพันธุ์ (2519-2524), ลาวัณย์ ไซตามระ (2527) ส่วนหนึ่งเป็นการบอกเล่าถึงภาพสังคมไทยในช่วงรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีห้างร้านฝรั่งและวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา รวมถึงร้านรวงที่ขายเฉพาะบุหรือนอก ซึ่งคนในพระนครนิยมกันเป็นอย่างมาก ยี่ห้ออ่าน ชนิดของบุหรี่ และสิ่งสะสมจากบุหรี่ มีให้เลือกหาความแปลกใหม่นี้อย่างมากมาย การสูบบุหรี่จึงแสดงความหรูหรา คักดีฐานะ ความละเอียดละไม ความละเอียดอ่อนในการเลือกสรรบุหรี่ และแสดงออกถึงรสนิยม

ชาติ เขียมกระสินธุ์ (2534), ตีกาหลัง (2537), เฉลิมศักดิ์ งามโกมุท (2537), เสริม สุนทรนันท์ (2540) ให้ความสนใจอยู่กับสิ่งสะสมที่เรียกว่า "รูปยาชิกาเร็ต" ซึ่งมีภาพลายเส้น สีเส้นต่างๆ สวยงามประณีตบรรจง สร้างความหมายเชิงสุนทรีย์ระความงามทางสังคม จนกลายเป็นวัฒนธรรมการสะสม ส่วนแอนก นาวิกมูล (2533-2542) รวบรวมข้อมูลมากไปกว่าการสะสมรูปยาชิกาเร็ต แต่รวมถึงการสะสมกล่องยาสูบ แสตมป์บุหรี่ มวนบุหรี่ยี่ห้อต่างๆ ใบบิดโฆษณาบุหรี่ เรียกได้ว่าผลิตภัณฑ์แทบทุกชนิดที่เกิดจากความนิยมคลังคลังที่สังคมมีต่อบุหรี่ และอธิบายใส่ความหมายของบุหรี่ให้เพิ่มสถานะมากขึ้นโดยผูกโยงไปยังเกร็ดประวัติศาสตร์ของบุหรี่ที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์พระราชวงศ์ ชุนนาง ศักดินา อย่างลึกในรายละเอียด ซึ่งยิ่งทำให้ของบุหรี่ในสมัยนั้นยิ่งมีสถานภาพค่อนข้างสูงทางสังคม

บันทึกของชาวต่างชาติในสังคมไทยให้ภาพของบุหรี่ไม่แตกต่างนักจากการค้นคว้าของคนไทย บาทหลวงปาลเลกัวซ์ (2506), Carl Bock (2543) ชาวต่างชาติในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ถึงรัชกาลที่ 5 กล่าวถึงบุหรี่ว่าเป็นสิ่งที่กษัตริย์ใช้ในการต้อนรับตามธรรมเนียมต่ออาคันตุกะผู้สูงศักดิ์ มีการจัดชุดพานหมากบุหรืตกแต่งอย่างวิจิตรงดงาม ส่วนการเดินทางไปยังที่ต่างๆ ในประเทศสยาม จะพบเห็นชาวบ้านสูบบุหรี่เล่นพื้นเมืองและมีการเพาะปลูกกันโดยทั่วไป

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2490) ทรงเขียนถึงบุหรืว่าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้เป็นเครื่องเจริญพระราชไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังอธิบายเรื่องบุหรืในเชิงประวัติศาสตร์ที่เข้ามาสู่ประเทศสยาม และบุหรืพื้นเมืองของไทยในแบบต่างๆ ซึ่งเป็นการอธิบายในฐานะปราชญ์ผู้รอบรู้จึงมีเกร็ดประวัติของบุหรืในสมัยนั้นที่มีรายละเอียดและย้อนไปอธิบายถึงเรื่องราวของบุหรืในประวัติศาสตร์ก่อนหน้า เช่นเดียวกันกับวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2541) ที่สนใจอยู่กับความเป็นพื้นถิ่นพื้นเมืองของบุหรืในภาคต่างๆ ของไทยในอดีต

ธงทอง จันทรางศุ (2529) รวบรวมข้อมูลของสวดยของดีในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยเฉพาะชิ้นสำคัญที่กษัตริย์ทรงใช้อย่างของพระโสมมุนที่ระลึกเสด็จยุโรป และที่จัดทำเพื่อมอบให้บรรดาเจ้านาย ข้าราชบริพาร ตามวาระโอกาส เป็นบุหรืที่แสดงถึงความเจริญทัดเทียมอารยะ แสดงสถานภาพทั้งผู้ให้และผู้รับ และหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม

งานเขียนกึ่งอัตชีวประวัติ ของอาจินต์ ปัญญาพรรค์ (2535-2541), รงค์ วงษ์สวรรค์ (2538-2542) บอกเล่าถึงเรื่องราวช่วงสงครามโลก ที่บุหรี่ปุ๋มคลาดแคลนจนผู้คนที่ต้องหายาสูบยาเส้นพื้นบ้าน หรือยี่ห้อที่คนไทยผลิตเอง(ราคาถูก รสชาติแย่) เพื่อสูบกิน บุหรี่มีค่าราคามาตราดใช้แทนเงินในการซื้อ ทอน หรือแลกเปลี่ยนกันกับสินค้าอื่น

2. งานเชิงวิจัยผลกระทบ การป้องกันและควบคุมพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ ความหมายของ บุหรี่ในงานวิจัยสังคมเหล่านี้มีลักษณะชัดเจนของบุหรี่ คือที่มาของปัญหาอันตราย มลภาวะ ต้องห้าม และเป็นมุมมองเชิงลบต่อบุหรี่เป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การศึกษาข้อมูล สถิติ เพื่อค้นหาแนวโน้ม อัตรากาสูบ การเลิกสูบ และปัจจัยเสี่ยงต่อการเริ่มทดลองสูบบุหรี่ เพื่ออธิบาย ค้นหา เสนอแนะ แนวทางในการป้องกัน ควบคุม จำกัด และกำจัดการสูบบุหรี่ให้ลดลงหรือหมดสิ้นไป บุหรี่ในการศึกษาลักษณะนี้มีโจทย์คือความเลวร้ายของบุหรี่เป็นที่ตั้ง และมีผลลัพธ์ในการตอบคำถามด้วยการทำลายบุหรี่ทิ้งให้หมดสิ้นไปจากสังคม

ศ.น.พ.ประภิต วาทีสาธกกิจ (2539) สำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย ดูแนวโน้ม การเริ่มทดลองสูบ และอัตราการเพิ่ม-ลดของการสูบบุหรี่ในเพศและวัยต่างๆ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าว มาเป็นประโยชน์ต่อจัดการกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ให้ลดน้อยลงไป

เพ็ญจันทร์ สุทธิพิเศษกุล(2534), สุชาติา เมธิคุณาภรณ์(2537), วิยะดา ชาวอ่อน(2542) เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ที่มีผลมาจากการรณรงค์ผ่านสื่อ ด้านต่างๆ โดยเสนอว่าการรับรู้ข่าวสารที่แสดงถึงความร้ายกาจและการต่อต้านบุหรี่ปุ๋ม นั้น มีผล ต่อต่อทัศนคติในเชิงลบต่อบุหรี่ปุ๋ม อันนำไปสู่ปริมาณการสูบที่ลดลงในสังคม และมีข้อสรุปว่าควรมี การกระตุ้นรณรงค์อย่างต่อเนื่องและเข้าถึงกลุ่มเฉพาะให้มากขึ้น

ดวงเดือน ขัติยะวรา (2530), ยุพยงค์ เขียวบำรุงเกียรติ(2538), เด่นสุรางค์ ภิรมย์สวัสดิ์ (2539) ศึกษาถึงความพยายามในการเลิกบุหรี่ปุ๋ม อันเป็นผลมาจากทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ปุ๋ม ซึ่งมีการ จูงใจและแนะนำถึงบุหรี่ปุ๋มว่าเป็นโทษอันเลวร้ายจนทำให้ผู้สูบต้องพยายามเลิก มองถึงปัจจัยการ พยายามเลิกสูบบุหรี่ปุ๋มและการสร้างยุทธวิธีในการทำลายบุหรี่ปุ๋มให้หมดไปจากพื้นที่ต่างๆ

อรวิ ธีนัทประภักดิ์(2532), สมชาติ รัตนกฤษณานนท์(2532), ก้องเกียรติ พรรณวดี(2539), ธิติ รัตนโชติ (2539) ศึกษาถึงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้สูบบุหรี่ปุ๋มในกลุ่มต่างๆ สาเหตุ ปัจจัยและอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการสูบบุหรี่ปุ๋มยังคงดำรงอยู่ โดยสรุปว่าปัจจัยเหล่านั้นเป็นปัญหาและ อันตรายที่ต้องหาวิธีป้องกันแก้ไขเพื่อให้บุหรี่ปุ๋มถูกกำจัดไป

พจนารถ วิษระพิมลมาศ(2535), สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และคณะ (2535), ภาณี รั้วสุขสันต์ (2536), เอมอร พุฒิพิสิฐเรฐ (2542) ศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมของคนไทยต่อการสูบบุหรี่ปุ๋มในพื้นที่ สาธารณะ เขตต้องห้ามปลอดบุหรี่ปุ๋ม การคุ้มครองสิทธิและสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ปุ๋ม ซึ่งพบว่าจิต สำนึก การเคารพสิทธิของผู้อื่น จากควันบุหรี่ปุ๋มที่รบกวนมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย แต่ยังไม่มากพอ

ต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นบุรีจึงเป็นอันตรายซึ่งต้องพยายามสร้างทัศนคติทางสังคมขึ้นเพื่อ กำกับควบคุมและทำให้ทัศนคตินี้สามารถกำจัดบุรีที่พ้นออกจากความเป็นสาธารณะให้ได้

วิชา ศิริสุข (2541) เป็นงานศึกษาที่พยายามรวบรวมประวัติความเป็นมาของบุรีในวัฒนธรรมไทย แต่ไม่ได้อธิบายถึงความหมายที่เปลี่ยนผ่านมาของบุรี หากแต่ข้ามผ่านมาอธิบายถึง โทษภัยของการสูบบุหรี่และค่านิยมเชิงลบเกี่ยวกับการบริโภคบุรีในปัจจุบัน พยายามอธิบายถึง ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่เพื่อนำไปสู่การสร้างวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเสบบุหรี่ของคนไทย และชี้ชวนทั้งไว้ว่ายังต้องทำงานหาบุคลากร หน่วยงาน วิธีการ ความคิดใหม่ ๆ มาจัดการต่อตัว ปัญหอย่างบุรีให้ดับลงไป

เนื้อหาสนใจในงานเขียนเกี่ยวกับบุรีที่ผ่านมามีจึงมองความหมายของบุรีอยู่ 2 ลักษณะ คือ พระเอกในอดีต และผู้ร้ายในปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นข้อมูลพื้นฐานน่าสนใจในการนำมาใช้วิเคราะห์ ถึงความแตกต่างทางความหมายในตัวบุรี หากทว่าสิ่งสำคัญที่ชิ้นงานเหล่านี้ขาดหายไป คือการ ตั้งประเด็นคำถามว่าเงื่อนไขการเปลี่ยนผ่านจากดีเป็นเลวของบุรีคืออะไร และเมื่อบุรีถูกเบียด ขับสู่ภาวะต้องห้ามแล้ว ทำไมมันจึงคงอยู่ได้อย่างเข้มข้น การตอบความสงสัย นำเสนอคำอธิบาย ศึกษาวิเคราะห์ ความสำคัญของปัญหาตรงจุดนี้ ถือเป็น การเชื่อมโยงส่วนขาดในงานเขียนต่างๆ ให้ร้อยรัดต่อเนื่อง เดิมเดิมช่องว่างที่ขาดหายไปในงานชิ้นอื่นๆ เกี่ยวกับบุรี และเสริมเพิ่มมุมมอง ความหมายทางสังคมจากวัฒนธรรมบุรีหรืออย่างแตกต่างออกไป

วิธีการศึกษา

1. ค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียง ข้อมูลที่เป็นเอกสาร หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย ฯลฯ เกี่ยวกับบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประมวล สร้างคำอธิบาย ตีความ วิเคราะห์ ความหมายของ บุรีในสังคมไทย โดยเฉพาะวิธีการและเงื่อนไขที่สามารถทำให้บุรีกลายเป็นสิ่งเลวร้ายทางสังคม

2. สัมภาษณ์ความคิดและทัศนคติของผู้คนในสังคมที่มีต่อบุรี โดยเน้นที่ชนชั้นกลางในเมืองด้วยการหาตัวแทนกลุ่มในการศึกษา เช่น นักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ พนักงานบริษัท พ่อค้าแม่ขาย อาจารย์ ฯ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายของบุรีในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะแง่มุมที่ บุรีสามารถดำรงคงค้างอยู่ได้ท่ามกลางการผลักดันและต้องห้ามทางสังคม

แนวคิดและทฤษฎี

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นความพยายามที่จะนำเสนอคำอธิบายถึงเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้บุรีสูญเสียสัญลักษณ์และฐานะจากสิ่งที่เดิมเป็นอันตราย อะไรคือจุดเปลี่ยนผ่านแตกหักสำคัญที่ทำให้ บุรีพลิกกลับ และถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามทางสังคมอย่างไรในปัจจุบัน และทั้งที่บุรีหมายถึงสิ่ง ต้องห้ามทางสังคม ทำไมบุรีจึงดำรงคงอยู่อย่างแน่นเหนียว

นอกเหนือไปจากชุดคำอธิบายในเชิงลบที่มีต่อบุนหรี ว่าหมายถึง ยาเสพติด สาเหตุของ มะเร็งและสารพัดโรคร้าย เป็นภัยต่อชีวิต เป็นพิษต่อสังคม เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งผิดหรือต้องห้าม ทางสังคม เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ฯลฯ ซึ่งถือเป็นการผูกขาดและยึดติดการ ให้ความหมายกับบุนหรีที่อาศัยมุมมอง ทศนคติ และวิถีคิดจากด้านเดียวเท่านั้น หากลองพลิกมอง ความหมายของบุนหรีด้วยแง่มุมที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะในเชิงมานุษยวิทยา น่าจะช่วยให้เรา ทำความเข้าใจความหมายของบุนหรีในทางสังคมวัฒนธรรม ได้อย่างหลากหลาย ชัดเจน รอบด้าน ลึกซึ้ง และเปี่ยมศักยภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังสามารถเปิดกว้างในการขบคิดวิเคราะห์ถึงประเด็น สำคัญที่ว่า เหตุใดบุนหรีจึงได้รับการเสพใช้อย่างมากมาย ล้นพ้น แน่นเหนียว และยาวนาน ในสังคม วัฒนธรรมของมนุษย์

ถ้าหากคิดตามตรรกะจากทศนคติเชิงลบที่มีต่อบุนหรีเพียงด้านเดียว บุนหรีน่าจะต้องหมด หาย และสูญสิ้นไปจากวัฒนธรรมของมนุษย์เสียแล้ว แต่การคงค้างอยู่ของวัฒนธรรมบุนหรี ทำ ให้วิถีคิดดังกล่าวไม่อาจอธิบายความเป็นจริงสำคัญนี้ได้ (นอกจากแค่บอกว่าในบุนหรีมีสารเสพติด) เสมือนกับเป็นการหลงทาง ติดกับ ตกหลุมพราง และจนมุม อยู่ในวิถีคิดที่ตีกรอบ ปิดกั้น และพรั มัว เพียงด้านเดียวของตนเองจนเกินไป กลายเป็นคำถามที่ดิ้นรน หลุดหนี ไม่พ้นไปได้เสียที ดังนั้น การอธิบายวัฒนธรรมบุนหรีด้วยแนวความคิดทางมานุษยวิทยา จึงเป็นการนำเสนออีกฝากด้านของ มุมมองซึ่งพยายามขบคิด กลั่นกรอง วิเคราะห์ เพื่อตีทะลุความหมาย และแก่นแกนสำคัญของ วัฒนธรรมบุนหรี ให้เกิดความแตกต่าง น่าสนใจ ลึกซึ้ง และแหลมคม มากยิ่งขึ้น สัญลักษณ์และ ความหมายของบุนหรีตามแนวคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยา จึงอาจอธิบายเป็นประเด็นได้ดังนี้

บุนหรีกับการสร้าง Identity

ในปรัชญาตะวันตก ความเป็นปัจเจก (Individuality) นั้น มีรากฐานแนบแน่นกับความเชื่อ ในพระเจ้าและศาสนจักรมาอย่างยาวนาน โดยเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่ดีในตัวและเป็นคุณสมบัติ ที่พระเจ้าได้ประทานมาให้ในตัวทุกคนตั้งแต่ต้น เพราะมนุษย์คือ Image of God ที่สำคัญที่สุด ดังนั้นมนุษย์จึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความสมบูรณ์ได้ เมื่อมนุษย์แต่ละคนเป็นภาพ ลักษณะที่เกิดจากพระเจ้าเหมือนกัน ดังนั้นความเป็นปัจเจก (Individuality) ในปรัชญาตะวันตกจึง กลายเป็นสิ่งสำคัญมหาศาล สังคมตะวันตกจึงเคารพในสิ่งที่เรียกว่าสิทธิและเสรีภาพของปัจเจก เป็นอย่างมาก ซึ่งเชื่อมต่อไปยังฐานะของมนุษย์ที่เป็นองค์ประธาน (Subjective) หรือเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง โดยเชื่อว่าทุกอย่างจะมีความหมายก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้การรับรู้ของมนุษย์ เพราะ มนุษย์ได้กลายเป็นศูนย์กลางการสร้างความหมาย คำอธิบาย และจัดระเบียบในการ identify ตนเองต่อโลกภายนอก แทนที่ตัวมนุษย์ที่รองรับหรือถูกครอบงำโดย God การ Put the man in the center of everything ทำให้มนุษย์ถูกวางเป็นองค์ประธานในการจัดระเบียบแบ่งแยกสิ่งต่างๆออก

จากกันเป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นสิ่งช่วยตอบและบอกตำแหน่งได้ว่าเราคือใคร อยู่ตรงไหน ต้องการจะเป็นอะไร ใครที่แตกต่างจากเรา และเราจะแบ่งแยกสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร ความเป็นSubjectiveของมนุษย์จึงนำไปสู่การอ้างอิงกำหนดขอบเขต จัดระเบียบ แบ่งแยก และกลายเป็นการบ่งบอกตำแหน่งidentityของตนออกมาในพื้นที่จักรวาลทางสังคม

หากมองสังคมในแนวโครงสร้างนิยม จักรวาลทางสังคมก็คือองค์รวมหรือกรอบโครงสร้างโดยพื้นที่ภายในประกอบไปด้วยหน่วยย่อยซึ่งมีหน้าที่แตกต่างและสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ/เครือข่าย ความหมายและการดำรงอยู่ของปัจเจก จึงเป็นการแสวงหาและจัดวางที่ทางของตนลงไปยังกรอบโครงสร้างของสังคมในตำแหน่งที่แตกต่างกัน กลายเป็นการกำหนด จัดการ และสร้างความหมายให้กับอัตลักษณ์ของปัจเจกในกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือก็คือการสร้าง ความหมายเรื่องidentityในพื้นที่ทางสังคมขึ้นมานั่นเอง

Identity is "What is a person, How do we see ourselves and How others see us ?" มนุษย์แต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ในตัว ทั้งรูปร่างหน้าตา ท่าทางลักษณะ รสนิยมการบริโภค สัตว์ชาติพันธุ์ ฯลฯ ส่วนเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ออกมาว่าเขาคือใคร เขาดำรงอยู่ท่ามกลางความแตกต่างได้อย่างไร และเขาจะสัมพันธ์กับความเป็นอื่นอย่างไร เส้นแบ่งระหว่างความเป็นอื่นกับความเป็นตัวเราจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้คนต้องคอยใส่ใจอยู่กับความเป็นปัจเจกชน และการสั่งสมidentityให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา (Barker, Chris 1999 : 9) การสร้างidentity จึงเป็นการ shared values บางอย่างทางวัฒนธรรม เพื่อบอกเล่าถึงความเป็น who am I (identity), what I am feeling(emotion), what group I feel I belong to(attachment), which can be "read" and understood by other people, what I mean. Identity จึงเป็นข้อความที่สื่อระหว่างกันทางสังคมว่าแต่ละคนกำลังพูดอะไร แสดงออกถึงสิ่งใด และเพื่อเป็นความเข้าใจร่วมกันทางสังคม (Hall, Stuart 1997 : 2-3) การสร้างidentityจึงเป็นกรอบในการอ้างอิง สร้างความหมาย แบ่งแยกความเป็น self และ the other จัดระบบระเบียบความสัมพันธ์ของตนเองกับความเหมือนหรือความต่าง ความเป็นกลุ่มเดียวกันหรือความเป็นอื่น สร้างตัวตนและอัตลักษณ์เพื่อการอธิบายระบุตำแหน่งของตนเองในมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่แต่ละปัจเจกดำรงอยู่ ความเป็นปัจเจกจึงถือเป็นองค์ประธาน (subjective) หรือศูนย์กลางในการแสวงหาตำแหน่งที่เหมาะสมน่าเชื่อถือของตนขึ้นในพื้นที่ทางสังคม โดยมีระบบสัญลักษณ์เป็นเครื่องมือสื่อความหมายสำคัญที่เราเลือกบริโภคเพื่อการสร้างแสดง identity ของตัวออกมา การสร้าง identity จึงเป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อการแสดงแทน (representation) โดยผ่าน symbolic systems และเปรียบเสมือนการแสวงหาตำแหน่งของปัจเจกในจักรวาลแห่งความหมายทางสังคม (Woodward, Kathryn 1997 : 1-2)

เช่นเดียวกันกับการแสดงความแตกต่างในเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการที่แต่ละกลุ่มหรือสังคมเป็นผู้เลือกกำหนดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นตัวอ้างอิงและสร้างความหมายให้กับตน

เองร่วมกันขึ้น กลายเป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ถูกแสดงออกมา เช่น ภาษา ศาสนา สัญชาติ สีผิว ethnicity nationality ประวัติศาสตร์ การเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯ การแสดงความแตกต่างในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้อาศัยมุมมองจากตำแหน่งsubjectiveเป็นศูนย์กลางการอ้างอิง กำหนดขอบเขต จัดระเบียบ การidentifyความเป็นself และthe other ให้เกิดความหมายของศรัทธาของกลุ่ม/สังคมขึ้น อัตลักษณ์ฯของแต่ละสังคมจึงล้วนมีแก่นแกนหรือภาพรวมทางความหมายอยู่ในตัวมัน และแสดงออกมาเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวที่ชัดเจน (Woodward, Kathryn 1997 : 1)

แต่ต่อมาเมื่อเกิดกระแสความคิดที่สงสัย และตั้งคำถามกับฐานะความเป็นSubjectiveของมนุษย์ ซึ่งนำไปสู่การคิดแย้ง โคร้ครวญ ถกเถียง ทำทนาย และวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักต่อความเป็นsubjectiveของมนุษย์ ทำให้ self identity ของมนุษย์ถูกลดทอน ลบทำลาย ตกอยู่ในกรงขัง เป็นเพียงส่วนขยาย(extention) และอยู่ภายใต้การบงการของโครงสร้างอำนาจทางไวยากรณ์ทั่วไปที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ มนุษย์ซึ่งเคยเป็นsubjective จึงกลายมาเป็นobjective ของโครงสร้างทางภาษาหรือระบบสัญลักษณ์เท่านั้น (ธงชัย วินิจจะกุล 2534 : 9-10)

identityจึงถูกเน้นที่การมองระบบความสัมพันธ์องค์รวมรอบข้าง และบริบทของตัวสัญลักษณ์นั้นๆทั้งหมด ไม่มองแยกตัวสัญลักษณ์เป็นหน่วยเดียว เพราะไม่มีสิ่งใดจะมีความหมายหรือแก่นสารในตัวมันเอง หากแต่ถูกกำหนดจากสิ่งรอบๆข้างเป็นตัวก่อให้เกิดความหมายของภาษา/สัญลักษณ์นั้นๆขึ้นมา System of sign จึงเป็นสิ่งกำหนดความหมายของidentityให้เกิดขึ้น identityไม่ใช่แก่นหรือความหมายที่แท้จริงในตัวมันเอง แต่เป็นformที่ถูกกำหนดขึ้นจากความหมายรอบข้างที่จะสร้างความหมายให้กับตัวสัญลักษณ์ขึ้นมา ซึ่งต้องเป็นระบบความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งที่ Ferdinand de Saussure (1857-1913) เรียกว่า signifier (สิ่งที่มาเป็นตัวกำหนดความหมายให้กับสัญลักษณ์) และ signified (concept ซึ่งเป็นตัวถูกหมาย หรือสัญลักษณ์ที่เกิดความหมายขึ้นมาโดยมี signifier หลากๆตัว เป็นบริบทรอบข้างมากำหนดตัว signified ให้เกิดความหมายของสัญลักษณ์นั้นๆขึ้นมา) ดังนั้นการทำความเข้าใจตัวสัญลักษณ์หนึ่งๆจึงต้องเข้าใจในระบบสัมพันธ์รอบด้านของสัญลักษณ์นั้นๆเป็นสำคัญ การสร้าง identity จึงเป็นเพียงโลกของการผลิต sign ขึ้นมาเพื่อสร้างความหมายและการอธิบายให้กับปัจเจก โดยตกอยู่ภายใต้โครงสร้างและกฎเกณฑ์ของ system of sign เป็นเพียง signifying practices ซึ่งทำให้มนุษย์นั้นไม่ใช่ subject อีกต่อไป (Young, Robert 1981:2) ความเป็นปัจเจกจึงถูกเน้นในฐานะที่เป็น " กระบวนการทางสังคมของการสร้าง identity " มากกว่าแก่นแกนของคุณสมบัติบางอย่างที่มีลักษณะตายตัว (Weedon, Chris 1987 : 32-34) identity จึงเกิดความหมายขึ้นจากการเทียบความต่างกับหน่วยอื่นๆในระบบสัญลักษณ์นั้นๆ เครือข่ายของตัว signifier จึงเป็นการที่ระบบเข้าบงการครอบทับมนุษย์ให้ตกเป็นเพียงผลผลิตของบริบทอำนาจทางสังคมวัฒนธรรมเพียงเท่านั้น

เมื่อตัวตน/อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่าง หรือมีความแตกต่างเป็นตัวเปรียบเทียบ ดังนั้นเวลาที่พูดถึงidentityเราจึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องพูดถึงความแตกต่าง ความเป็นอื่นไปพร้อมๆกันด้วยเสมอ identityดำรงอยู่ได้ก็ด้วยความเป็นอื่น ขณะที่เราอธิบายว่าใครเป็นอะไร เราก็ต้องอธิบายถึงสิ่งที่ไม่เป็นอะไรนั้นไปพร้อมๆกันด้วย การเน้นย้ำไปยัง conception of difference กลายเป็นสิ่งสำคัญต่อการเลือกสรรsignต่างๆมาปรุงแต่งความเป็นตัวตน/อัตลักษณ์ในการปรากฏตัวต่อสังคม (Robertson, Roland 1992:105) identityกลายเป็นความหมายของsamenessและ difference ความหลากหลายภายในสังคมจึงถูกสร้างขึ้นจากความหมายของidentityซึ่งสมมติให้เป็นความแตกต่างระหว่าง we-the other, us-them กำหนดลักษณะพิเศษ(uniqueness) ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมขึ้นมาพร้อมกัน และสังคมจะตอกย้ำความเฉพาะแตกต่างของแต่ละชุด identityจนกลายเป็นตำแหน่งที่แน่นอนในการให้แสดงออกเป็นสัญญาณของidentityนั้นๆ ขณะเดียวกันจะบ่งชี้ความเป็นidentityที่แตกต่าง ไม่ใช่พวกเดียวกัน และเป็นอื่น (non self, outsider, the other, otherness within ฯ) ให้ถูกแบ่งแยกก็คั่นกันหันออกไปจากความเป็นself (Woodward, Kathryn 1997 : 22) การสร้างidentityเป็นการบริโภคระบบสัญญาณที่ซึมซับอยู่ในกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ เหมือนเราเคลื่อนที่ไปรอบๆจักรวาลแห่งความหมายทางสังคม ออกไปสู่การพบปะแลกเปลี่ยนซึ่งเราจะสร้างขอบเขตความหมายของตนเองและกลุ่ม(identity)ขึ้น และเกิดความแตกต่างระหว่างtextหรือชุดสัญญาณที่ต่างจากเราออกไปเช่นกัน เราจึงต้องคอยเรียนรู้และแปลความtextต่างๆที่ปรากฏขึ้นทางวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ชุดความหมายเหล่านั้นตอบได้สื่อความต่อสังคม (Harris, David 1996 : 57) identityจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ "What you have in common with same people and what differentiates you from others" (Barker, Chris 1999 : 11) การสร้างแสดงidentityจึงเป็นเรื่องของการแบ่งแยกระหว่างความเป็นเรากับความเป็นอื่น เป็นนิยามการแบ่งแยกชัดเจนเพื่อให้ความเป็น we (พวกเรา) แตกต่างไปจาก the other (พวกเขา/พวกอื่น) เป็นสำคัญ the other จึงมีความหมายในแง่ของการถูกกีดเหยียดอยู่ในตัว เป็นการสร้าง difference ในมิติที่เป็น Antonyms เปรียบเทียบความแตกต่างในความหมายที่เป็นขั้วตรงข้ามกัน (เช่น ร้อน/หนาว ดิน/ฟ้า ชาว/ดำ พวกเรา/ความเป็นอื่น) ทำให้identityกลายเป็นเรื่องของอำนาจ การเหยียดแบ่งแยก ต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ทางสังคมกันอย่างรุนแรง และเต็มไปด้วยความขัดแย้ง

บุหรินับเป็นสัญลักษณ์ชิ้นหนึ่งซึ่งใช้ในการสร้างidentity เป็นเครื่องมือแสดงความหมายในแง่oppositionระหว่างคนที่สูบและไม่สูบ เป็นการสร้างdifferenceที่แบ่งแยกระหว่างความเป็นwe-the otherอย่างชัดเจน บุหรี่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แบ่งแยกว่าเราต่างไปจากคนอื่น เช่น การใช้บุหรี่ยังแสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่น กับคนอื่นๆ สื่อความแยกแยะของวัยรุ่น การสูบบุหรี่เพื่อแสดงความแตกต่าง ไร้ระเบียบ จากภาวะปกติของกลุ่ม/สถานที่/สังคม ผู้หญิงที่สูบบุหรี่เพื่อแสดงidentityที่เท่าเทียมความเป็นผู้ชาย และความแปลกแยกออกจากผู้หญิงปกติทั่วไป การสูบบุหรี่เพื่อ

แสดงความเป็นทอม และความไม่ใช่ผู้หญิงในขณะเดียวกัน ฯลฯ ดังนั้นบุหรืจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สร้างความหมายเพื่อยกให้อัตลักษณ์ของผู้สูบบุหรี่แตกต่าง/เหนือกว่า และเป็นการแบ่งแยก/กตเหยียดคนไม่สูบบุหรี่(ความเป็นอื่น)ในแง่ที่ต่ำกว่า เช่น วัยรุ่นที่ทดลองสูบบุหรี่ แสดงidentityที่กล้า ทำทายซ่า ก้าวร้าว เป็นผู้ใหญ่ก่อนวัย เป็นหัวโจก เก้าใจ ซาใหญ่ เหนือกว่าวัยรุ่นด้วยกันที่ไม่สูบบุหรี่ แบ่งแยก/กตเหยียด เพื่อนที่ไม่สูบบุหรี่ว่าเป็นไก่อ่อน ไม่กล้า เด็กน้อย ใจปลาชิว คนที่สูบบุหรี่(พวกเรา) จึงแตกต่างและเหนือกว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่(ความเป็นอื่น) บุหรืจึงเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างแสดงidentity ในมิติที่เป็น Antonyms เปรียบเทียบความแตกต่างของความหมายที่เป็นขั้วตรงข้ามกันระหว่างคนที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ได้อย่างน่าสนใจ

นอกจากนี้ เมื่อมนุษย์ใช้การบริโภคแสดง"ตัวตน"ของตัวออกมาเพื่อวางตำแหน่ง แสดงรสนิยม และสร้าง identity ให้ปรากฏทางสังคม โดยเนื้อแท้แล้วสัญลักษณ์หนึ่งๆจึงไม่ใช่ภาพจำลองที่ไร้ทิศทาง ไร้เป้าหมาย แต่จะมีแบบแผนที่ซ่อนเร้นอยู่ในสัญลักษณ์นั้นๆ ซึ่งล้วนเป็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น คือเป็นไปตามแบบแผนที่สังคมประดิษฐ์ขึ้นด้วยความเชื่อบางอย่าง และกลายเป็นมายาคติ(myth)ซึ่งซึมลึกอยู่ในทุกลมหายใจของสังคม (นพพร ประชากุล 2537:179-182) ในงานของ Roland Barthes อธิบายว่าในระบบสัญลักษณ์จะมี model ที่จะนำเราไปสู่การคิด สมมติฐานหรือการอ่านเพื่อทำความเข้าใจตัวรูปแบบโครงสร้างของสัญลักษณ์เหล่านั้น อันเป็นการถอดรหัสทางสัญลักษณ์เพื่ออธิบายระบบภายในสังคมวัฒนธรรมที่ละเอียดลึกลงไป จากทางสังคมวัฒนธรรมแต่ละจากจึงเป็นsignที่ให้เราอ่านได้ชัดเจนเหมือนการอ่านหนังสือ,นิยาย ทุกส่วนในสังคมถูกบรรจุแต่งให้คนมองเห็นบทหรือเนื้อเรื่องของสังคมที่เป็นอยู่ การศึกษาปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งๆในสังคมจึงนำไปสู่การเข้าใจภาวะของสังคมขณะนั้น เพราะsignแต่ละตัวดีกทอกันเป็น system of sign ให้เราได้วิเคราะห์ความหมายแท้จริงของ sign ที่มีต่อสังคม วิถีคิดของ Barthes จึงสรุปได้ว่าเป็นLiterary Structuralism หรือ Narrative Analysis แต่ละบรรทัด แต่ละย่อหน้า แต่ละบทตอน ที่เราพลิกอ่านไปจึงหมายถึงตัวเนื้อหาของหนังสือนิยายที่เรียกว่าสังคมวัฒนธรรม การจะอ่านหนังสือเล่มนี้ได้จึงขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ระบบโครงสร้างและภาษาที่นำมาใช้ในการเขียนหรือเป็นการถอดรหัสโครงสร้างของระบบสัญลักษณ์นั่นเอง(Young,Robert 1981:3-5) การสร้างแสดงidentityให้ปรากฏทางสังคมผ่านการบริโภคอย่างในยุคปัจจุบันจึงมิได้บริโภคเพียงประโยชน์ใช้สอยของวัตถุต่างๆเท่านั้น หากแต่ยังบริโภคมายาคติ หรืออีกนัยหนึ่งคือความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงเร้นอยู่ในวัตถุนั้นๆอีกด้วย

การสูบบุหรี่เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งคนในสังคม"ซ่อน"กระบวนการสร้างความหมาย สื่อ และรับรู้ความหมายเอาไว้ คล้ายกับเป็นภาษาที่สื่อความหมาย การสูบบุหรี่จึงมีชุดของสัญลักษณ์บางอย่างในการสร้าง identity ให้กับคนสูบบุหรี่ ซึ่งกำกับไว้ด้วยมายาคติหรืออุดมการณ์บางประการของ

สังคมไว้ และนี่คือสิ่งที่เราต้องพยายามถอดความหมายเหล่านั้นออกมา การสูบบุหรี่นั้นสื่อถึงสิ่งใด และอย่างไรได้บ้าง บุหรี่ถูกใช้แสดงความหมายไปอย่างแตกต่างหลากหลาย เช่น เด็กสูบบุหรี่ แสดงถึงความซ่า ก้าวร้าว เป็นผู้ใหญ่มาก่อนวัย เป็นหัวโจก ผู้หญิงสูบบุหรี่ แสดงถึงworking woman, active, free, feminist ผู้ชายสูบบุหรี่ หมายถึงการทำงานหนัก ครุ่นคิด เป็นผู้นำ หรือตรงข้ามคือไร้ระเบียบ ผ่อนคลาย(แตกต่างตามเงื่อนไขเวลาและวาทกรรม) มายาคติของการสูบบุหรี่ไม่จำเป็นว่าต้องสื่อถึงความหมายเดียวกันนั้นในอุดมคติทางสังคม หากแต่สามารถสื่อถึงค่านิยม อุดมการณ์ และ myth หลากๆชุดในสังคมได้ภายใต้ sign ตัวเดียวอย่างบุหรี่ ความหมายในบุหรี่อาจหมายถึง การต่อสู้เรื่องสถานภาพทางเพศ ความผ่อนคลายจากโครงสร้างเวลาแบบทุนนิยม การแบ่งลำดับอำนาจระหว่างชนชั้น การเปลี่ยนผ่านโดยสิ้นเชิงจากระเบียบทางสังคม อุดมคติเรื่องความตาย ความคิดเรื่องสุขภาพ และการจัดระเบียบทางวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งถึงที่สุดแล้ว identity ของบุหรี่ได้นำเราไปสู่คำอธิบายใหญ่ๆทางสังคมว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงideologyของชนชั้นกลางในช่วงเวลาหนึ่ง ideologyนี้ได้transformความหมายของบุหรี่จากพระเอกจนเป็นผู้ร้าย แต่ตัวร้ายอย่างบุหรี่ยังถูกใช้สร้างidentityบางอย่างที่มีนัยยะสำคัญอย่างมากในสังคมปัจจุบัน และidentityเหล่านี้เองที่พยามยงมวนบุหรี่ไว้ให้ดำรงคงค้างอยู่ในวัฒนธรรมท่ามกลางการรุมทำร้ายจากพระเอกในอุดมคติแบบชนชั้นกลาง การที่บุหรี่ยังสามารถคงอยู่และมีค่าความหมายในสังคมปัจจุบันได้อย่างแน่นเหนียว จึงเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งในชิ้นรายงานนี้ ซึ่งจำเป็นต้องค่อยๆเก็บเกี่ยวขบคิดถึงความหมายต่างๆที่กลบซ่อนอยู่ในบุหรี่เพียงมวนเดี่ยวนี้อันละเอียดอ่อนอย่างถึงที่สุด

บุหรี่ยังสร้าง Social Status เพราะเป็นทั้งอำนาจและการคุกคาม (Power and Danger)

บุหรี่ยังมีลักษณะเป็นmargin มีความเป็นชายขอบจากควันอันล่องลอย มีรูปแต่ไร้ทรง ไม่แน่นอน ผันแปรไร้ทิศทาง จับต้องสัมผัสได้ยาก ลุ่มลึกลึกลับ ขวนให้ฟุ้งฝัน แฝงเร้นด้วยจินตนาการกระจายหายบางเบาไปในอากาศ อันนำไปสู่ความรู้สึกอันตราย pollute ลึกลับ ต้องห้าม ขวนให้จินตนาการและเชื่อมโยงไปสู่ความเสียดและภาวะมลพิษทางสังคม ความไร้ระเบียบของกลิ่นควันยากต่อการควบคุมด้วยภาวะปกติ พลังที่เข้ามาcontrolสิ่งอันเป็นmarginและpolluteจึงเป็นที่มาแห่งอำนาจทางสังคมเช่นกัน ควันบุหรี่ในพิธีกรรมจึงใช้แสดงอำนาจและเชื่อมผ่านไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากความล่องลอยของมวลควัน อันนำมาซึ่งสถานภาพพิเศษแก่ผู้เปลี่ยนผ่านในพิธีกรรม ภาวะชายขอบ ความไร้ระเบียบ ยากต่อการ control ของบุหรี่ จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ซึ่งมีภาวะทั้งอันตราย (danger) และเปี่ยมอำนาจ (power) ไปในเวลาเดียวกัน

คุณสมบัติช่วงชายขอบ (margin) ของบุหรี่ยัง เป็นสัญลักษณ์ที่ถูกใช้แสดงถึงภาวะที่อยู่นอกเหนือจากระเบียบโครงสร้าง เป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนผ่านที่มีความเป็นอันตราย เพราะไม่ได้อยู่ในภาวะ (state) ที่เป็นอยู่อันใดอันหนึ่งและไม่ได้เป็นแม้แต่วภาวะที่อยู่ถัดไป จึงไม่สามารถให้คำ

นิยามระหว่างที่อยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่านนั้นได้ บุคคลที่อยู่ในภาวะที่ต้องผ่านจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่ง อย่างเช่น วัยรุ่น จึงมีบุหรีเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นอันตรายและสามารถทำอันตรายผู้อื่นได้ในขณะเดียวกัน สิ่งที่มีลักษณะหรือภาวะเป็นชายขอบอย่างบุหรี จึงมีสถานะที่เป็นอันตราย (dangerous) และเป็นมลพิษ (polluting) ทางวัฒนธรรม (Douglas, Mary 1975 : 56) เช่นวาระพระราชมณเฑียรในอินเดีย ซึ่งมีการควบคุมอย่างมากมาต่อกรหลักเสี่ยงจากภาวะpollution การสูบบุหรีต้องมีที่คิบบวนบุหรีไว้ และต้องไม่นำไปสัมผัสริมฝีปากโดยตรง ได้แต่จ่อไว้ใกล้ๆเท่านั้น และเมื่อสูบเสร็จแล้ว จำเป็นต้องล้างมือและทำให้สะอาดทันที (Douglas, Mary 1966 : 32-33)

บุหรีซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งภาวะชายขอบนั้นมีความเสี่ยงและอันตรายในตัวเอง ผู้ที่สามารถควบคุมควันบุหรีได้จึงต้องมีสถานภาพ มีอำนาจหรือความศักดิ์สิทธิ์ หรือไม่ก็เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นมลพิษ (pollution) ทางสังคม เช่น ภูตผี ปีศาจ สัตว์ประหลาด พ่อมดหมอผี อำนาจซึ่งเป็น external จะสร้างความแตกต่างระหว่างชนชั้นให้เกิดขึ้น ผู้ที่ควบคุม ครอบครอง ผูกโยงตนเองกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอยู่พ้นจากกรอบระเบียบ (order) จึงมีภาวะชายขอบนั้นเป็นที่มาของอำนาจสถานภาพ และชนชั้นในสังคม (Douglas, Mary 1966 : 97-98)

การที่บุหรีเปลี่ยนแปลงความหมายมาเป็นสิ่งต้องห้ามทางสังคมเกิดจากความเป็นmargin ในตัวบุหรีซึ่งเป็นอันตรายต่อระเบียบ และการควบคุมของโครงสร้างสังคม ความเป็น pollute, dirt, dangerของบุหรีกลายเป็นเครื่องมือแสดงการสร้างอำนาจให้กับผู้สูบบุหรีที่เป็นปัจเจกในความหมายของขอบ แปลกแยก งดเว้น ต่อต้าน ขัดขืน แสดงความขัดแย้งต่ออำนาจที่เหนือกว่า ซึ่งนำไปสู่การกลายเป็นสิ่งต้องห้ามและdirtในสังคม ความเป็นบุหรีจึงหมายถึงความเป็นชายขอบของผู้จุดสูบ ความเป็นชายขอบ(นอกโครงสร้าง)ของพื้นที่และเวลาที่จุดสูบ "dirt is essentially disorder" ภาวะมลทินเป็นเนื้อแท้ แก่นสำคัญของความไร้ระเบียบ (Douglas, Mary 1966 : 2) บุหรีคือการรุกร้าก้าวร้าวต่อความเป็นprivate-public, health, rightsของผู้อื่น และความไร้ระเบียบเหล่านี้เองที่ได้นำความหมายของบุหรีไปสู่ความเป็นอันตรายและผลักใสบุหรีไปสู่ความต้องห้ามทางสังคมนั่นเอง ในมุขกลับ บุหรีจึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของdanger แปลกแยก แยกต่าง อยู่นอกกรอบให้กับผู้สูบเช่นเดียวกัน บุหรีจึงปรากฏในพื้นที่ทางสังคมอย่างแนบเนียน การขอบต่ออำนาจ การบังคับควบคุมและความอันตรายของวัฒนธรรมการสูบบุหรีจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกทั้งต้องห้ามและเสปไว้ในสังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน

บุหรีเป็นสัญลักษณ์แสดงการ Transformation and Anti-Structure

" พิธีกรรมเป็นรูปแบบที่สำคัญในการสื่อความหมายของแก่นสำคัญทางวัฒนธรรม และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีกรรมนั่นเอง ที่เป็นตัวส่งผ่านแก่นสำคัญนั้น " (สุริยา สมุทคุปต์ 2533:15)

กระบวนการเปลี่ยนผ่านในพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ *Separation* (การแยกออกจากกฎระเบียบของโลกสามัญเพื่อเตรียมเข้าสู่ภาวะใหม่ทางสังคม), *Transition* (สภาวะแห่งการเปลี่ยนผ่าน เป็นช่วงพิเศษซึ่งเกิดภาวะขัดแย้งคลุมเครือ (betwixt-between) กำกวม ไร้ระเบียบ อันตราย ไม่แน่ชัด และแสดงออกถึงความแปลกแยกแตกต่างจากระเบียบของสังคมปกติ เป็นขั้นวิกฤตซึ่งบุคคลกำลังจะถูกเปลี่ยนผ่านสถานภาพไปสู่ที่มาแห่งอำนาจพิเศษ), *Aggregation* (การคืนกลับเข้าสู่โลกปกติหรือกฎระเบียบโครงสร้างทางสังคมตามเดิม แต่การเปลี่ยนผ่านทำให้เกิดภาวะใหม่ซึ่งมอบพลังอำนาจพิเศษให้กับผู้ซึ่งผ่านพิธีกรรมมาได้ จึงเหมือนเกิดสถานภาพใหม่ซึ่งให้อำนาจพิเศษ เพิ่มสถานะ ยกกระต๊อ เพิ่มพูนอำนาจบางประการให้มากขึ้นในการกลับคืนสู่สังคม) (Turner, Victor 1967 : 94-95)

บาหลี คือสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่น่าสนใจ มีความหมายทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ลักษณะพิเศษของบาหลีที่มีความล่องลอยไร้รูปทรง มอดไหม้ กระจายหาย ลึกลับ กำกวม ผันแปร แฝงเร้นจินตนาการ ไร้ระเบียบ บาหลีจึงนำพาไปสู่คุณสมบัติต่อต้านหรือไร้โครงสร้าง (communitas, anti-structure) ในการ transition ความอันล่องลอยของบาหลีถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการเชื่อมโยงสู่ลึงค์ศักดิ์สิทธิ์ กลิ่นของบาหลีหมายถึงการกลบขำระความสกปรกในตัวมนุษย์ออกไป การชำระความบริสุทธิ์และแบ่งแยกมลภาวะเป็นการควบคุม และสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้น (Douglas, Mary 1966 : 29) บาหลีสามารถสร้างคุณสมบัติพิเศษ ความแตกต่างแปลกแยก ภาวะซึ่งเป็นชายขอบและการเปลี่ยนผ่านให้กับผู้เสพใช้มันในพิธีกรรม อย่างเช่น ผู้นำเผ่า นักรบ วัยรุ่นที่เข้ารับการเปลี่ยนผ่าน โดยเฉพาะหมอมณี บาหลีทำให้ผู้เสพเกิดอาการเฉพาะบางอย่างเช่น มึนเมา แสบตา เสียเหงา พร่า อาการจากการเสพบาหลีนำไปสู่ภาวะการเปลี่ยนผ่าน (transition) ในตัวผู้ใช้ ซึ่งกลับเป็นผลสำคัญที่บาหลีถูกเลือกใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมจากลักษณะพิเศษของมันนั่นเอง (Wilbert, Johannes 1987:158-167)

การใช้บาหลีเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงเชิงพิธีกรรม (Ritual Performance) ของสังคมสมัยใหม่ จะเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนในปัจจุบัน บาหลีมักถูกใช้แสดงการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นวัยรุ่น นำความเป็นmarginและpolluteของบาหลี มาสร้างความหมายให้กับผู้สูบบนแง่ของการanti-structure เป็นสัญลักษณ์ของความแตกต่าง แยกแยก เป็นปัจเจกเอกเทศ โดดเดี่ยว ไร้ระเบียบ ขบถ ขัดขืน งดศาน ต่อต้านอำนาจ บาหลีให้แสดงความเป็นส่วนตัวแก่ผู้สูบ สร้างพื้นที่และเวลาแทรกว่าง พักตัวจากกรอบโครงสร้าง เป็นวัฒนธรรมที่แสวงหาleisure การเปลี่ยนผ่านด้วยบาหลีเป็นperformanceทางสังคมเพื่อบ่งบอกตัวตน สร้างidentityหรือsignบางอย่างในสังคมสมัยใหม่ เช่น บาหลีเป็นanti-structure และtransformation ของเด็กที่แสดงความซ่า ก้าวร้าว เป็นผู้ใหญ่ก่อนวัย เป็นหัวใจของกลุ่มรุ่น, เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้หญิงใช้บ่งบอกถึงความเป็น working woman, free, active, feminist, เท้าเทียมกับผู้ชาย บาหลีจึงมอบสถานภาพใหม่ให้กับผู้สูบเสมอ ไม่ว่าจะวัยรุ่น

เป็นผู้ใหญ่ ผู้หญิงเท่าเทียมผู้ชาย รับคนนอกให้เป็นคนในกลุ่ม กระฎุมพีที่ทำทนายอำนาจศักดิ์ดินา แสดงสถานภาพที่เหนือกว่าในการสูบบุหรี่ผู้อื่น สร้างตัวตนที่แปลกแยก ขัดแย้งต่อกฎเกณฑ์หรือ ทำทนายอำนาจเมื่อจุดสูบบุหรี่ที่สาธารณะ แบ่งแยกแสดงลำดับชั้นจากสิทธิในการสูบบุหรี่ที่อยู่ ร่วมพื้นที่เดียวกัน บ่งบอกถึงภาวะผิดปกติ เช่นความเครียด การขบคิดอย่างหนัก วิกฤตที่เกิดขึ้นใน การทำงาน สถานการณ์อันตราย ฯลฯ บุหรี่ไม่เพียงเป็นวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในพิธีกรรม การเปลี่ยนผ่าน แต่ยังใช้สร้างภาวะพิเศษจากกรอบปกติทางสังคมในห้วงขณะหนึ่ง มอบเติม อารมณ์ จินตนาการ ให้ผู้จุดสูบบุหรี่ได้เสพใช้มันอย่างอบอวล และหวอนคิดถึงอยู่เสมอ สัญลักษณ์ใน บุหรี่จึงเป็น social drama ของคนในสังคมสมัยใหม่ที่ใช้นarrative ตนเอง สร้าง identity โดยการ เลือกรับริบอคสัญลักษณ์จากความหมายของบุหรี่ยังมีนัยยะอันแตกต่างหลากหลายที่ซ่อนแสดง อยู่ในมณฑลทางสังคมวัฒนธรรม

ภาวะในสังคมสมัยใหม่ การสูบบุหรี่นั้นทั้งถูกสูบอย่างเข้มข้นและต้องห้ามอย่างสุดขั้วใน เวลาเดียวกัน ภายใต้ความคิดเรื่อง private-public แต่ยิ่งบุหรี่ยิ่งถูกก้าวก่าย โเบยตี ทิ่มแทง กีดกัน ผลักไส สูความต้องห้ามหนักมากเท่าไร บุหรี่ยิ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์สำคัญในการแสดงเชิงพิธี กรรม (Ritual Performance) ของสังคมสมัยใหม่มากขึ้นเท่านั้นไม่ใช่ด้วยสิ่งใดเลย หากแต่ ด้วยความหมายที่ตกขอบเป็นความต้องห้ามทางสังคมของบุหรี่ยิ่งนั่นเอง

บุหรี่ยังแสดงการถือครองอำนาจของผู้ชาย และเป็นสัญลักษณ์ของความเป็น Male Identity

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud ในส่วนหนึ่งอธิบายถึงPhallic Symbols ว่าเกือบ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีรูปลักษณะเป็นท่อเป็นแท่งคล้ายๆ penis เช่น ดินสอ ปากกา ไม้จิ้มฟัน กระจก ฆ้อง ความ ผัน ซิกการ์ รวมถึงบุหรี่ยิ่ง นั่น คือสัญลักษณ์ของอวัยวะเพศชาย ซึ่ง Freud เชื่อว่าเป็นการสื่อแทนออกมา เป็น symbols โดยมีความหมายแฝงเร้นในการตีความอีกชั้นหนึ่ง (ยศ สันตสมบัติ 2538:32-33)

Symbols ของบุหรี่ยิ่งแปลความได้ว่าแทนถึงอวัยวะเพศชายนั้น เชื่อมโยงไปสู่เรื่องสัญชาติ ญาณแห่งการแสวงหาความสุขความพึงพอใจ แต่ทว่ามนุษย์จำต้องเก็บกดความต้องการไว้ภายใต้ กฎเกณฑ์ social process ศีลธรรมทางสังคม โดยแปลงความต้องการของตนออกไปเป็นกิจกรรม หรือsymbols รูปแบบอื่นๆ(ยศ สันตสมบัติ 2538:39) เมื่อดึงวัยเปลี่ยนผ่านsymbolของบุหรี่ยิ่งเป็น "การแทนที่เพื่อแสดงออกของสัญชาติญาณการแสวงหาความสุข โดยการแสวงหาความพึงพอใจ ทางปาก (oral satisfaction) และยังสะท้อนความเก็บกดวัยเด็กที่ถูกอำนาจพ่อแม่ห้ามการนำสิ่ง ของเข้าไปอมเล่นในปาก (Wolman, Benjamin B. 1968:33) นอกจากนี้บุหรี่ยิ่งถูกตีตราว่าอันตราย เป็นสิ่งไม่ดี ยังตอบสนองสัญชาติญาณความรุนแรงของมนุษย์ได้อย่างน่าสนใจ บุหรี่กลายเป็น symbolของความปรารถนาที่จะล้มล้างอันตราย ความต้องห้าม ความชั่วร้าย ด้านมืด เป็นก้าวแรก สูการแสดงปฏิกริยา การขัดแย้ง ดิ้นหลุด แปลกแยก เพราะมนุษย์ทุกสังคมมีลักษณะของความเป็น

กบฏ(rebellion) และต่อต้านสังคม(anti-social) อยู่ในตัว การสูบบุหรี่เป็นสัญลักษณ์ของการแสดง ความเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่อต้านอำนาจ กรอบระเบียบ การควบคุมทางสังคม(โดยเฉพาะผ่านพ่อซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจ) เป็นเครื่องแสดงการเปลี่ยนผ่านตนเองไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีอำนาจในการดูแลตนเอง มีสิทธิ การกระทำ ตัดสินใจเป็นของตนเอง ดังนั้นยิ่งบุหรี่ถูกเบียดขับเป็นสิ่งต้องห้ามทางวัฒนธรรมมากเท่าไร บุหรี่น่าจะยังคงอยู่เพื่อตอบสนองสัญชาตญาณด้านมิติของมนุษย์ สืบต่อไป เพราะกฎเกณฑ์ประการหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ก็คือ การพยายามไม่อยู่ในกฎเกณฑ์นั้นเอง

นอกจากนี้Jacques Lacan ยังอธิบายPhallic SymbolsตามทัศนะFreudเพิ่มเติมว่าแสดงถึงสังคมภายใต้วาทกรรมของผู้ชายและการกดขี่ทางเพศ (Frosh, Stephen 1987 : 194) อำนาจที่เหนือกว่าของผู้ชายในสังคมทำให้โครงสร้างทางสังคมเป็นพื้นที่ของผู้ชายเป็นหลัก เป็นขอบเขตหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้ชายกำหนดอย่างเข้มข้น เป็น His-story ซึ่งทำให้เข้าใจการกดขี่ทางเพศที่ผู้หญิงต้องตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชายอยู่เสมอ "ภาพลักษณ์" ของผู้หญิงปรากฏในลักษณะเป็นวัตถุทางเพศ ไม้เซลลา อ่อนแอ และเป็นผู้ถูกปกครองเท่านั้น (Frosh, Stephen 1994 : 101-103) บุหรี่ซ่อนความหมายมโนทัศน์เรื่ององคชาต (Phallus) ในสังคม Patriarchal Society ซึ่งเหมือนสัญลักษณ์แห่งการแบ่งแยก สร้างความแตกต่างระหว่างหญิงชายออกจากกัน Phallic Symbolsในบุหรี่ยังกลายเป็นเรื่องของพื้นฐานอำนาจและการควบคุมทางสังคมซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และการครอบทับของผู้ชาย บุหรี่จึงอยู่ในเรียวหนวดและหว่างนิ้วผู้ชายเป็นหลัก ขณะที่ผู้หญิงที่สูบบุหรี่คือสัญลักษณ์ของความไม่ดีเป็นหญิงคนชั่วในสังคม หรือไม่ก็ต้องตรงข้ามคือมีศักดิ์อำนาจ สถานภาพสูงเพียงพอต่อการใช้บุหรี่เพื่อแสดงความแตกต่าง เหนือกว่าผู้หญิงคนอื่นๆ และทัดเทียมได้กับผู้ชายในสังคม (แต่กลับเป็นการตกอยู่ภายใต้ความหมายแบบ Patriarchal Society ในอีกชั้นหนึ่ง เพราะผู้หญิงคนนั้นๆหาใช่ดำรงความเป็นหญิงที่พิเศษโดยตนเอง หากแต่สามารถใช้บุหรี่ได้แค่เหมือนผู้ชายใช้กัน) สังคมของผู้ชายจึงมีบุหรี่เป็นสัญลักษณ์การถือครองอำนาจของผู้ชาย โดยมีเพศหญิงเป็นเพียงผู้ตอบสนองความปรารถนา การครอบทับ และตกเป็นวัตถุทางเพศของเหล่าสัตว์มนุษย์เพศผู้เท่านั้น แต่จนที่สุดเมื่ออุดมการณ์ปิตุลาธิปไตยถูกตีแผ่ จิกกระชาก และทำลาย ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค สถานภาพทางเพศที่ทัดเทียมกับผู้ชายมากขึ้น Symbol ในบุหรี่ยังถูกจับตาสอบและต่อไฟไปยังเรียวหนวดและริมฝีปากของผู้หญิง phallic symbolsในบุหรี่ยังจับตองทั้งและกลายเป็นการปลดปล่อย ชัดขึ้น แสดงปฏิภิกิริยา งดคาน หักล้าง ต่อต้าน และคืนหลุดจากอำนาจของผู้ชาย บุหรี่ถูกใช้แสดงความเท่าเทียม สิทธิเสรีภาพ สถานภาพในสังคม การมีและสร้างidentityของผู้หญิงซึ่งมีพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมไม่แตกต่างจากผู้ชาย ดังนั้นsignของบุหรี่ซึ่งแตกต่างเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหล จึงผูกเชื่อมและโยงใยอยู่กับวาทกรรมอำนาจในสังคมอย่างแน่นเหนียวน่าสนใจในความลึกเร้นเป็นอย่างยิ่ง

สัญลักษณ์และความหมายของนุหรีตามแนวคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยาดังกล่าว ถือเป็น การขยายขอบเขตและมิติทางความคิดให้ซับซ้อนหลากหลายมากยิ่งขึ้น การมองความหมายของ นุหรีในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งของมนุษย์ จะช่วยนำเราไปสู่การขบคิด ตีความ กลั่นกรอง วิเคราะห์ และเข้าใจความหมายของนุหรีที่เปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลไปในเงาของเวลา ร่องรอยทาง ประวัติศาสตร์ การกระเพื่อมเคลื่อนไหวของสังคม และบริบทแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้อย่าง ละเอียด ลึกซึ้ง น่าสนใจ และแหลมคม มากยิ่งขึ้น

นุหรีเคยเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏตัวเด่นอยู่ในพิธีกรรม ความเชื่อ ด้วยลักษณะความเป็น margin, pollution อันนำมาซึ่งการใช้แสดงอำนาจ เป็นเครื่องเคารพบูชา และใช้เชื่อมผ่านสู่ความ ศักดิ์สิทธิ์ ภาวะชายขอบของนุหรีทำให้เกิดความเป็นอันตราย(danger) และเปี่ยมอำนาจ(power) ไปในเวลาเดียวกัน (ทฤษฎี Mary Douglas) นุหรีในพิธีกรรมนำพาไปสู่คุณสมบัติต่อต้านหรือไร้ โครงสร้าง(communitas, anti-structure) เพื่อการเปลี่ยนผ่าน(transition)ไปสู่สถานภาพใหม่ทาง สังคม (ทฤษฎีVictor Turner) Phallic Symbolsในนุหรีเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่เหนือกว่าของผู้ใหญ่เพศชายและการกดขี่ทางเพศ (ทฤษฎี Sigmund Freud) นุหรีจึงเป็นตัวแทนของMale Identity ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน

เมื่อนุหรีถูกเบียดขับและผลักไสจนเป็นผู้ร้ายของสังคม ด้วยลักษณะความเป็นmargin, pollution ในตัวนุหรีอีกเช่นกันที่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงความหมายมาเป็นสิ่งต้องห้าม ภาวะชาย ขอบของนุหรีกลายเป็นเครื่องมือแสดงความไร้ระเบียบ เป็นมลพิษ dirt อันตราย และความเป็น ชายขอบของผู้จุดสูบ (ทฤษฎี Mary Douglas) นุหรีกลายเป็นสัญลักษณ์ในการperformanceของ สังคมสมัยใหม่ แสดงการเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่น แทนความหมายของการต่อต้าน แตกต่าง ขบถ แปรกแยก ชัดขึ้น หรือไร้โครงสร้าง(anti-structure)ให้กับผู้สูบ (ทฤษฎีVictor Turner) นุหรีตกสู่ เรียวนิ้วและริมฝีปากของผู้หญิง เพื่อแสดงความเท่าเทียม เสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ สถานภาพทาง เพศที่ทัดเทียมกับผู้ชาย และยังแสดงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่อต้านอำนาจ กรอบระเบียบ การควบคุมทางสังคม(โดยเฉพาะผ่านพ่อซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจ) เป็นเครื่องแสดงการเปลี่ยนผ่านจากวัย รุ่นสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีอำนาจในการดูแลตนเอง มีสิทธิ การกระทำ การตัดสินใจของตนเอง แทน การดิ้นรนหลุดจากอำนาจของผู้ใหญ่ (ทฤษฎี Sigmund Freud) นุหรีจึงแสดงถึงFormations of Identity ที่แตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น

มิติมุมมองที่ละเอียดซับซ้อน ในการทำความเข้าใจถึงความหมายและแก่นแกนของวัฒนธรรม นุหรี ที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ถือเป็นรากฐานความคิดสำคัญในการนำเราไปสู่ การวิเคราะห์ความหมายของนุหรีกับการเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนยิ่งขึ้น การสูญเสียและเสื่อมถอยความหมายเดิมในการเสพนุหรี ซึ่งเคยอยู่ในแกนกลางอำนาจทาง

วัฒนธรรม มีภาพลักษณ์เป็นพระเอกในสังคมนั้น น่าจะเกิดจากการถูกเงื่อนไขบางอย่างเข้าทดแทนและทำลายความหมายของบุหรี่ปุหรือจนกลับกลายเป็นสู่ฐานะผู้ร้ายของสังคมในที่สุด

เงื่อนไขที่ผลักดันให้บุหรี่ปุหรือสูญเสียสัญลักษณ์และฐานะเดิมทางสังคม เปลี่ยนผ่านจากพระเอกไปเป็นผู้ร้ายทางวัฒนธรรม อาจมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการซึ่งเสริมแรงต่อกัน คือ

1. กระบวนการรื้อสร้างมายาคติที่มีต่อบุหรี่ปุหรือให้เปลี่ยนแปลงไป (บทที่3)
2. กระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (บทที่4)

อย่างไรก็ตามนี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้น ในการพยายามอธิบาย ขบถล้น ตกผลึกทางความคิด เพื่อวิเคราะห์ตีความต่อคำถามความสงสัยที่เกิดขึ้นมากมายในเบื้องต้น ว่าอะไรคือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้บุหรี่ปุหรือสูญเสียสัญลักษณ์และฐานะจากสิ่งที่ดีมาเป็นอันตราย กระบวนการใดคือจุดเปลี่ยนผ่านแตกหักสำคัญที่ทำให้บุหรี่ปุหรือพลิกกลับและถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามทางสังคมอย่างในปัจจุบัน และเงื่อนปมประเด็นว่า ทำไมบุหรี่ปุหรือจึงดำรงคงค้างอยู่ได้อย่างแน่นเหนียว ท่ามกลางการผลึกใสต้องห้ามทั้งหลายที่มีต่อมัน ความเป็นบุหรี่ปุหรือที่ถูกสร้างและใช้เป็นสัญลักษณ์ที่มีค่าความหมายใดในสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันกันแน่ ปมปัญหาความสงสัยทั้งหลายเฝ้าโอบตีเยี่ยหยั่น และทดสอบท้าทาย อยู่อย่างน่าลึ้มลอง ยังมีคำตอบให้ต้องขบคิดและค้นลึกอีกมากมายรอเราอยู่อย่างหนักหน่วง เปลวคำถามถูกจุดขึ้นในใจแล้ว ไฟคำตอบเล่าอยู่หนใด เจริญเกิดมาทดลอง ผีกฝนมูมมอง ลับคมความคิดร่วมกัน